

ASIAKAS APTEEKISSA

TEKSTI JOHANNA MÄKELÄ

Uusiutuva hiivatulehdus

Nuori nainen (25 vuotta) saapuu hakemaan reseptilääkettä. Hänellä on Candida albicansin aiheuttaman emätintulehduksen estohoitona kolmen viikon hoitoannos flukonatsolia. Nainen on kärsinyt vaivastaan epäsäännöllisesti jo useamman vuoden, lääkärit eivät ole löytäneet tehokasta ratkaisua. Välillä tulehdus rauhoittuu useiksi kuukausiksi. Oireina ovat kokkareinen, hajuton valkovuoto, limakalvojen kuivuus ja kutina. Asiakkaalla ei ole muita lääkityksiä, ja hän on perusterve.

EMÄTTIMEN HIIVATULEHDUS on yleisimmin Candida albicans -sienen aiheuttama. Hiivasieni kuuluu emättimen normaaliin mikrobiflooraan, mutta sen liikakasvu aiheuttaa tulehdusoireita, kuten kutinaa ja kirvelyä. Valkovuoto on kokkareista ja hapanta.

Arvioidaan, että 75 prosenttia naisista kärsisi emättimen hiivatulehduksen kerran elämänsä aikana. Uusiutuvan hiivatulehduksen kriteereinä on tulehduksen ilmaantuminen vuodessa neljästi tai useammin. Uusiutuvan tulehduksen esiintyvyys on suurin 25–34-vuotiailla naisilla (9%). Uusiutuvan vulvovaginaalisen hiivatulehduksen arvioidaan yleistyvän tulevaisuudessa. Tulehduksen syntyperä jää usein tuntemattomaksi, mikä tekee sen ennaltaehkäisystä mutkikkaampaa. Antibiootit, uudet seksikumppanit sekä hormonaaliset ja geneettiset tekijät voivat kuitenkin vaikuttaa sairauden syntyyn. Uusiutuva hiivatulehdus usein heikentää potilaan elämänlaatua.

Hiivasienitulehdusta lääkitään systeemisellä flukonatsolilla tai paikallisilla imidatsolivalmisteilla. Vaste on usein hyvä, mutta hiivasienistä tunnetaan myös lääkeresistenttejä kantoja. Estohoito tehoaa usein krooniseen tulehdukseen niin kauan kun kuuri on meneillään, mutta jotkut potilaat tarvitsevat erittäin pitkäaikaisiakin hoitokertoja, tai uuden estohoitokuurin. Koska uusiutuneen hiivatulehduksen hoito ei ole maailmalla vakiintunutta ja resistenttien kantojen syntyä halutaan estää, on uusiutuvaan hiivatulehdukseen yritetty kehittää myös rokotehoitoa.

Asiakkaan lääkitys

Asiakkaan lääkitys on yksi flukonatsolikapseli (150 mg) kerran viikossa kolmen viikon ajan. Flukonatsolin vaikutusmekanismi perustuu sienen soluseinämän ergosterolinsynteesin estoon. Haittavaikutuksina voi ilmetä vatsavaivoja, ihoreaktioita ja maksa-arvojen nousua. Flukonatsoli estää voimakkaasti CYP2C-ryhmän entsyymejä, joten sitä ei tule käyttää tämän ryhmän entsyymien kautta metaboloituvien lääkkeiden kanssa, esimerkkinä varfariini. Yhteiskäyttö tulee välttää myös QT-aikaa pidentävien lääkkeiden, kuten erytromysiinin, kanssa.

Asiakkaalle kerrottavia asioita:

- ▶ Flukonatsolikapseli otetaan kerran viikossa ja niellä kokonaisena veden kanssa.
- ▶ Kapselin voi ottaa tyhjään mahaan tai ruokailun yhteydessä.
- ▶ Käännyttävä lääkärin puoleen, jos polttelun tunne ja ärsytys lisääntyvät tai jos ilmenee virtsaamisvaikeuksia, veristä vuotoa tai vatsakipua.
- ▶ Jos kumppanilla on hiivatulehdusoireita, myös hänet tulisi hoitaa.
- ▶ Hyvä wc-hygienia estää tulehdusten uusiutumista.
- ▶ Vältettävä saippuapesuja suoraan emättimen alueelle, suositava yleisestikin happamia pesunesteitä (pH-arvo <7).
- ▶ Hengittävistä alusvaatteista voi olla apua.
- ▶ Elintapamuutoksista, kuten sokerin välttämisestä, voi olla apua.
- ▶ Vältettävä kokemuseräisiä hoitoja lääkehoidon ajan (jugurtti emättimeen, etikkapesut), sillä ne voivat heikentää lääkehoidon tehoa ja kokemuseräisten hoitojen tehokkuus on kyseenalaista.
- ▶ Lääkettä ei tule käyttää raskauden aikana tai varfariinihoidon aikana.

Asiakas apteekissa -päättää kirjoittavat lää-Suomen yliopiston farmasian opiskelijat lääkehoito-opintojaksos kohteittina. Asiasäällön tarkastavat opintojaksos opettajat Fat Kirsti Laitisen johdolla.

Lähteet: Blostein F, Levin-Sparenberg E, Wagner J, Foxman B: Recurrent vulvovaginal candidiasis. *Annals of Epidemiology* 27:575-582e3, 2017 • Casadevall A, Pirofski LA: A Therapeutic Vaccine for Recurrent Vulvovaginal Candidiasis. *Clinical Infectious Diseases* 66: 1937-9, 2018 • Denning D, Kneale M, Sobel J, Rautemaa-Richadson R: Global burden of recurrent vulvovaginal candidiasis: a systematic review. *The Lancet Infectious Diseases* 18:e339-347, 2018 • Hieta N, Kero K: Poikkeava valkovuoto. *Suomen Lääkärilehti* 73: 2945-8, 2018 • Itselääkitys. Käypä hoito -suositus. Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin ja Suomen Apteekkariliiton asettama työryhmä. Helsinki: Suomalainen Lääkäriseura Duodecim, 2016. Saatavilla internetissä: www.kaypahoito.fi • Nieminen P, Lääkärin käsikirja, Vulvovaginiitti, Duodecim (Päivitetty 3.10.2016). • Tiitinen A: Tietoa potilaalle: emättimen hiivatulehdus, Lääkärikirja, Duodecim, (Päivitetty 31.08.2018) • Tuominen RK, Männistö PT: Sieni-infektioiden hoitoon tarkoitettut lääkeaineet. Kirjassa: Koulu M, Mervaala E, Farmakologia ja toksikologia, Kustannusosakeyhtiö Medicina, Kuopio, 9. painos, s. 949-960, 2013